

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

Yurt İçi Fuar Desteği

Nihai Değerlendirme Raporu

Ağustos 2020

Yurt İçi Fuar Destegi Alan

Yurt İçi Fuar Destegi Almayan

Müdahale Grubu

Genel Destek Programına 2010 – 2018
döneminde başvuruda bulunan KOBİ'lerden
bu destekten yararlananlar

Kontrol Grubu

Genel Destek Programına 2010 – 2018
döneminde başvuruda bulunan KOBİ'lerden
Genel Destek Programının diğer
desteklerinden yararlananlar

Destek Öncesi ile Destekten 1 Yıl Sonraki Ortalamalar Arasındaki Fark

Net Satış Hasılatı

3 Milyon TL

Net Satış Hasılatı

2 Milyon TL

Destek Öncesi ile Destekten 1 Yıl Sonraki Ortalamalar Arasındaki Fark

Yurt İçi Satışlar

2,2 Milyon TL

Yurt İçi Satışlar

1,4 Milyon TL

Destek Öncesi ile Destekten 1 Yıl Sonraki Ortalamalar Arasındaki Fark

İhracat

125 Bin USD

İhracat

-24 Bin USD

Yurt İçi Fuar Desteği Değerlendirme Raporu Yönetici Özeti

Ürün ve hizmetlerin, teknolojik gelişmelerin, bilgi ve yeniliklerin tanıtımı, pazarlanması, işbirliği ve iş bağlantılarının oluşturulması ve geliştirilmesi için gerçekleştirilen bir tanıtım etkinliği olarak tanımlanabilen fuarlar günümüzde giderek önemi artan ve daha yaygın kullanılan bir pazarlama iletişimi aracı haline gelmiştir. Küresel Fuar Endüstrisi Birliği tarafından 2019 yılında yayımlanmış olan 'Fuarların Global Ekonomik Etkileri' başlıklı rapora göre 2018'de düzenlenen fuarlar ile dünya ekonomisinde 325 milyar Dolarlık satış hacmi ve 3,2 milyon istihdam oluşturulmuştur.

Diğer taraftan fuarlar, katılmak isteyen işletmeler açısından zahmetli bir süreç ve masraflı bir etkinliktir. Bir fuar katılımının maliyeti, o fuar için harcanan emek, zaman ve paranın toplamından oluşmaktadır. İşletmelerin büyük kısmı ve özellikle KOBİ'ler için bu üç faktör arasında eksikliği en fazla hissedilen ise paradır. Yani fuar katılımının önündeki KOBİ'ler açısından en büyük problem finansmandır. KOBİ'ler için ortalama 4-5 gün sürecek bir fuar organizasyonunun işletmeye maliyeti 10 binlerce TL'yi bulabilmektedir. Bu kapsamda çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanan fuar destekleri işletmelerin fuara katılımlarını teşvik etmekte ve onları ulusal ve uluslararası alanda ön plana çıkarmaktadır.

İşletmelerin fuar katılımları, KOSGEB tarafından 1990'lı yılların başından itibaren çeşitli yöntemlerle desteklenmiş ve zaman içerisinde çeşitli ad ve yöntemlerle buna yönelik destekler sunulmaya devam edilmiştir. 2010 yılına gelindiğinde ise 15 farklı destekten oluşan Genel Destek Programı kapsamında Yurt İçi Fuar Desteği'ne yer verilmiştir. Söz konusu program 2010-2018 yılları arasında uygulanmış, 26 Kasım 2018 itibarıyla yürürlükten kaldırılmış ve program süreci başlayan işletmelerin destek süreci ise devam etmektedir. Ayrıca Yurt İçi Fuar Desteği'nin uygulanmasına İşletme Geliştirme Destek Programı kapsamında devam edilmektedir.

KOSGEB bünyesinde destek programlarına yönelik bir izleme ve değerlendirme sistemi kurulmasını müteakip uygulama süreci sona eren destek programlarına yönelik değerlendirme çalışmaları yürütülmesine başlanmış olup Genel Destek Programı - Yurt İçi Fuar Desteği de bu kapsamda ilk grupta değerlendirilen desteklerden birisi olmuştur.

Desteğe yönelik yürütülen değerlendirme çalışmasına 2019 yılı Mayıs ayında başlanmış, çeşitli kesintilerle devam eden çalışmalar 2020 yılı Temmuz ayı içerisinde sona ermiş ve bu değerlendirme raporu hazırlanmıştır. Raporun hazırlık sürecinde KOSGEB İdaresi kayıtları, diğer kamu

kurumlarından alınan kayıtlar, yurt içi ve yurt dışını kapsayacak şekilde gerçekleştirilen literatür araştırmasıyla elde edilen veriler ve saha araştırması kapsamında anket ve görüşme yöntemleri aracılığıyla desteğe paydaş tüm taraflardan elde edilen veriler bir arada kullanılmıştır.

Yurt İçi Fuar Desteğinin de içerisinde yer aldığı Genel Destek Programı ile *“ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında, küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek”* amaçlanmıştır. 2010-2018 döneminde, 2.691 farklı fuar destek kapsamına alınmış olup bu fuarlara katılım sağlayan yaklaşık 30 bin işletmenin, 100 binin üzerinde fuara katılımına yönelik olarak 358 milyon TL destek sağlanmıştır. İşletme başına düşen destek tutarı 12.023 TL'dir. İşletmelerin %5,8'i ise destekten 3 dönem boyunca yararlanarak desteği kesintisiz bir biçimde kullanmıştır. Destek, KOSGEB'in en fazla talep gören ürünlerinden biri olmuş ve işletmelerin satışlarını artırmasında önemli bir rol oynamıştır.

Destek kapsamında sağlanan destek tutarının %75'inden fazlasının yurt içi uluslararası ihtisas fuarlarına, %25'e yakınının ise yurt içi ihtisas fuarlarına katılan işletmeler tarafından kullanıldığı, İzmir Enternasyonal Fuarına katılan işletmelere verilen desteğin toplam destek tutarı içerisindeki payının ise yaklaşık %1 olduğu görülmüştür. Destekten faydalanan işletmelerin %56'sının imalat, %27'sinin ticaret sektöründe faaliyet gösterdiği görülmüştür.

2012 yılında ülke genelinde düzenlenen fuarların yaklaşık %70'i destek kapsamına alınırken, 2016 yılında ilk defa düzenlenen fuarların destek kapsamına alınmasıyla, söz konusu oran yıllar itibarıyla artarak 2018 yılında %85'e çıkmıştır. Ayrıca 2012-2018 yılları arasında KOSGEB tarafından destek kapsamına alınan fuarların yaklaşık 3'te 1'inin 2 fuar organizatör grup tarafından düzenlendiği görülmüştür.

Desteklenen işletmelerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde; Ardahan hariç bütün illerde destekten faydalanan en az bir işletme olduğu tespit edilmiş olmakla birlikte destekten faydalanan işletmelerin bölgesel dağılımında ilk sırayı Marmara'nın aldığı (%50), bu bölgeyi İç Anadolu ve Ege Bölgesinin takip ettiği tespit edilmiştir (sırasıyla %17 ve %12). Doğu Anadolu ise %2,5 ile en düşük payı alan bölge olmuştur. Desteğin 1 il hariç diğer bütün illerde kullanılmış olmasında KOSGEB'in yaygın hizmet ağının önemli bir payı olduğu değerlendirilmekte olup bu durum ayrıca desteğin geniş ülke coğrafyasının tamamına hitap ettiğini göstermektedir.

Yürütülen değerlendirme çalışması kapsamında desteklenen işletmelerin destek öncesi ve sonrası durumları KOSGEB, Ticaret Bakanlığı, SGK ve GİB kayıtları kullanılarak karşılaştırılmıştır. Buna göre destek kapsamında katıldığı fuar sonrası işletmelerin;

- Yaklaşık %17'sinin ölçeğinin büyüdüğü, %82'sinin net satış hasılatının arttığı, %70'inin ise istihdamının arttığı,
- Yaklaşık %78'inin yurt içi satışlarının, %65'inin faaliyet karının ve %59'unun ihracatının arttığı

görülmüştür. Ayrıca katılım sağladığı fuar öncesi ihracatı bulunmayan işletmelerin %31'inin fuar katılımı sonrası ihracata başladığı ve bu işletmelerin destek yılı ve desteği takip eden 2 yıl içerisinde yaklaşık 2,3 milyar Dolar ihracat yaptıkları görülmüştür.

İşletmelerde gözlenen olumlu değişimlerin ne kadarının destekten kaynaklandığını tahmin edebilmek amacıyla bir kontrol grubu oluşturulmuş ve desteklenen işletmeler ile desteklenmeyen işletmelerin destek öncesi ve sonrası durumları seçili göstergeler üzerinden karşılaştırılmıştır. Buna göre; net satış hasılatı, yurt içi satışlar ve ihracat bakımından destekten yararlanan işletmelerin yararlanmayanlara göre destek kapsamında katıldığı ilk fuardan sonraki üç yıl boyunca daha yüksek performans gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Desteğin işleyişine ilişkin işletme ve paydaş görüşlerini daha detaylı olarak alabilmek için yürütülen saha araştırmasının ilk aşaması kapsamında destekten faydalanan işletmelerin katılım sağladığı bir anket çalışması yürütülmüş ve 1.113 işletmeden gelen cevaplar analiz edilmiştir. Bu kapsamda fuarların işletme beklentilerini karşılama düzeyinin yaklaşık %88 olduğu ve işletmelerin destekten memnuniyet düzeylerinin ise %92 olduğu görülmüştür. Ayrıca işletmelerin %60'ı katılım sağlanan fuarların yurt dışı satışlara katkısı olduğunu belirtmiştir. Yine işletmelerin %19'u destek olmasaydı fuara katılmayacağını belirtmiştir. Desteğin işletmelere doğrudan katkısını gösterir bu oran dışında, bazı işletmeler açısından da kısmi katkı sağlama durumu söz konusudur. Buna göre ankete katılan işletmelerin %55'i destek olmasaydı fuar katılımını erteleyeceklerini veya fuara daha az m² ile katılacaklarını belirtmiş ve katkısallık oranı toplam %74 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Saha araştırmasının ikinci aşamasında ise desteğin tasarım ve uygulama aşamalarında görev alan KOSGEB personeli, destekten faydalanan işletmeler ve fuar organizatör kuruluşlarının yanı sıra Ticaret Bakanlığı ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği gibi paydaşlar ile toplam 27 görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ile desteğe taraf tüm kesimlerin destek hakkındaki tecrübeleri,

düşünceleri ve fikirleri hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Bu görüşmelerde paydaşlar tarafından; özellikle mikro ve küçük ölçekli işletmeler açısından desteğin teşvik edici ve cesaretlendirici bir işlev üstlendiği; küçük illerde düzenlenen fuarların, düzenledikleri illerin ekonomileri için büyük önem taşıdığı ve bölgesel düzeyde pek çok sektörde ekonomik aktiviteye sebep olduğu; desteğin işletmeler, fuarcılık sektörü ve dolayısıyla ülke ekonomisi için önemli katkılar sunduğu belirtilerek desteğin varlığından duyulan memnuniyet vurgulanmıştır.

Destek, hazırlandığı dönemin ihtiyaçları gözetilerek, işletmelerin fuar katılımlarını teşvik etmek hedefiyle uygulamaya alınmış, uygulandığı uzun süreç boyunca değişen ihtiyaçlara uyum sağlanabilmesi ve uygulamada yaşanan aksaklıkların giderilebilmesi için birçok kez değişikliğe uğramıştır. Uzun uygulama döneminin sonunda desteğin hedefi bakımından değerlendirme yapıldığında; işletmelere satışlarını artırmaları, ihracata başlamaları ve ihracatlarını artırmaları bakımından katkı sağlandığı görülmüş olup desteğin gerek hedef kitle gerekse de diğer paydaşlar nezdinde memnuniyet oluşturduğu tespit edilmiştir.